

Fra dannelse til dårskab

I vor skoletid stræbte man efter en kollektiv dannelse.

Den gik tabt, inden den blev kollektiv.

Hvordan skal det forstås?

Den var forbeholdt en lille gruppe der forstod sig selv som elite, men skulle ud fra det klassiske dannelsesideal udbredes til hele befolkningen.

”1968” ville erstatte kollektive dannelse med individuel dannelse, en art kritisk bevidsthed. Det er der kommet lidt ud af. F.eks. I mit eget fag historie var der et opgør med den positivistiske vildfarelse og det opgør er blevet stående.

I bredere – eller snævrere - forstand blev ”1968” eksproprieret af munkemarxismen, et forsøg på at danne en anden kollektiv bevidsthed end den klassiske. Ved marxismens miskreditering forvandlede munkemarxismen sig til New Public Management, hvis terrorregimente overgår alt andet ... på en måde selv Stalin, for NPM kan få folk til at makke ret uden at myrde op mod 5 % af befolkningen.

Dårskaben er denne ukultiverede ensretning til det liberalistiske konkurrencesamfund. Man kan kende dem – NPM-agenterne – på deres primitive, ukultiverede sprog.

De bruger angelsaksiske brokker og siger hele tiden ”strategisk”.

De smiler altid, dog ikke alle lige så grotesk og gennemskueligt falsk som underligvisningsministeren, der vistnok kalder sig minister for børn og unge.

De bruger hele tiden sportsmetaforer: ”på den korte og den lange bane”.

De kendes også på den uophørlige rastløshed. Alt skal omorganiseres med henblik på stærkere centralstyring. Klikken med finansministeriet som hovedbastion vil bestemme.

Sidste år kastede centralmagten skolen op i luften.

Ingen ved, hvor den lander.

Centralmagten ved det heller ikke.

Men den lader som om, for ellers ville den miste sin legitimitet. Lad os oversætte det til troværdighed.

Mærkeligt er det, at centralmagten ikke helt har mistet sin legitimitet, men det har den vist ikke. Barrikaderne er i hvert fald ikke overbefolkede. Bortset fra en kort periode i 1944, har det knebet med den slags aktiviteter siden 1536.

Centralmagten lever af at regere. I disse år går den helt over gevind med kontrol- og overvågningssystemer.

Svage politikere giver den lov.

Den vil kontrollere alt og alle og selv så vidt muligt unddrage sig kontrol.

Den for tiden siddende regering har æren af både mørklægningsloven, der beskytter embedsmændene mod indblik, og lov om cybersikkerhed, der muliggør overvågning af alle andre og åbner en ladeport for udveksling af oplysninger med andre overvågningstjenester. Ordet tjeneste er vist ikke så velvalgt her.

Jo mere centralmagten regerer, desto mere magtfuld bliver den.

Men den regerer kun så længe den får lov til det.

Og det får den, så længe "danskerne" ....

som Pia og alle hendes mange følgesvende og - piger, kalder befolkningen i dette land. Før Pia og hendes dannebrogbegeistrede parti talte medier og politikere ikke om "danskerne" i tide og utide.

I gamle dage, dvs. før 1995 hed det befolkningen eller også talte politikeren specifikt til bestemte befolkningsgrupper, velvidende at vrøvlet om "danskerne" er ... noget vrøvl. F.eks. JO Krag henvendte sig i en valgtale til "arbejderne og lønmodtagerne", som han repræsenterede. Han var ikke en del af det store illusionsnummer om at vi alle har fælles interesser, at vi alle er i samme båd.

Centralmagten regerer og det får den lov til ...

Den har meget længe haft teten. Det fik den i 1536, hvor befolkningen mistede pusten. Den har den aldrig genfundet. Kongemagten havde da forsøgt at banke befolkningen på plads i et halvt årtusinde - endeligt lykkedes det. 1536 fik folk så mange tæsk ved hjælp af dyrt betalte lejesoldater af 1. klasse, at den endnu ikke har forvundet det. Den ikke har givet lyd fra sig siden.

Sådan stort set ...

Og hvor skal det så føre os hen?

Lærere har altid været meget loyldige mennesker. Historisk kom de til verden som degne, som hjælpere for præsten, det yderste led i konge/centralmagts kamp for at få styr på folk.

Lærere overopfylder gerne loven. Kommer ministeren med en nationalistisk historiekanon, som man skal bruge ¼ af undervisningstiden på, bruger de gerne 100 %.

Mon de sidste bataljer ændrer herpå?

Mit bud på en god lærer er den lærer, som ikke søger sandheden.

Som ikke søger sandheden hos hverken staten eller kommunen. Det er i dag stort set det samme.

Men hvor finder læreren den så?

Hvor kommer meningen fra?

Den kan kun findes et sted

Hos læreren selv.

Lærergerningen er altid meningsfuld.

Men før vi kommer videre med dette:

Hvorfor holder vi skole?

Det er jo et ret nymodens påfund.

Den norske sociolog Nils Christie har ledt efter svaret. Han gennemgik alle standardsvarene: noget med kvalificering, socialisering (og hvad der siden er kommet til af ord fra de mange forskningslaboratorier) og fandt ikke svarene fyldestgørende.

Han spurgte: Hvad ville alternativet være til at sætte børnene i skole?

De ville komme i vejen!

Med industrialisering, mekanisering havde man ikke mere brug for de små hænder til alle mulige nyttige gøremål.

Og da mor forlod hjemmet blev det rigtig slemt.

Børnene må opbevares, indtil produktionen kalder.

En afdød tipoldefar, Johannes Stærk, husmand i Hassing Thy, der levede i det 20. århundrede i næsten hele dets længde, havde som målsætning, at hans 10 børn først skulle ud at tjene, når de blev fjorten.

Han havde selv været ni.

Nu kan man komme godt op i tyverne, før der bliver kaldt.

Det er selvfølgelig ikke alle der bliver kaldt på, nogle kan ikke bruges og må sættes på overførselsindkomst til døden sig melder. For at den livsform ikke skal forekomme folk for tillokkende, forsøger Centralmagten i disse år at gøre livet surt for disse mennesker. Det har ikke den store effekt, for de fleste vil jo gerne med på ræset, men det handler måske også bare om at sætte skel mellem mennesker. Så nogen kan føle sig bedre end andre.

De børn, som tegner til at blive tabere i dette hårde spil, skal lærerne i hel særlig grad tage jer af, og her kan jeg godt tvivle på, om de får de rette redskaber i hænde. Det vender vi tilbage til.

Lærergerningen er altid meningsfuld.

Der er muligheder i skolereformen, som kan samles op.

Udeskolen får vist nok bedre muligheder. Vi skal ud af klasseværelset.

Og her må lærerne også gribe i egen barm.

For så vidt de har én.

Mange steder er lærerne kørt videre i det traditionelle skema år efter år, årti efter årti, århundrede efter århundrede, uafhængigt af hvad den pædagogiske forskning og sund fornuft tilsagde dem at gøre.

For en del år siden var der et par vakse unge pædagoger, der holdt kursus for rutinerede lærere. De begyndte med en gang hård gymnastik – det er så dejligt lige efter morgenmaden, hvad man fik dengang – fortsatte med tyske verber - præsenterede nogle matematiske formler - NEJ det gjorde de ikke, for det ville kursisterne hurtigere have gennemskuet

Men de lagde et program, hvor de hele tiden skiftede spor.

I frokostpausen stak kursisterne hovederne sammen og da kurset blev genoptaget, fik de lov til – for en kort bemærkning, der blev lang - at give udtryk for deres utilfredshed med dette usammenhængende og stressende kursus. De fik lov til at folde sig rigtigt ud, før kursuslederne gav dem røde kinder – bortset fra dem der blev blege:

”Er det ikke, hvad I selv gør med børnene hver dag?”

Det usammenhængende skema har aldrig været krævet i nogen lov, i nogen bekendtgørelse eller i noget cirkulære.

Alligevel har det kørt og kørt.

Det er en tradition, som er opretholdt på en lærer-magelighed. Lærerens skema skulle hænge sammen, ikke elevens.

Hvor mange gange har jeg ikke hørt lærere henvise til, at det og det og det er umuligt på grund af skemastrukturen.

Hvor kommer skemastrukturen fra?

Vorherre?

Har du og kolleger forsøgt at ændre herpå?

Tavshed.

Men nu sker der *måske* noget?

Selvfølgelig ved jeg godt, at man ikke sover lige dybt alle steder, men skolereformen kan måske få flere til at vågne?

Ressourcer, Ressourcer bliver der så råbt her, men det handler om at bruge de kræfter og den tid man har til at skabe meningsfuldhed for sig selv og andre.

Så ved jeg godt at der er meget man ikke når, men når læreren ensidiggør undervisningen - for hun skal også lige nå det og det - så når hun slet ikke noget.

Eleverne skal jo være med.

Så er der lærere der siger, at når jeg har gennemgået det hele, så har jeg ryggen fri. De pågældende burde finde en anden branche – for deres egen skyld.

Vi kender det tilfulde i uddannelsessektoren - som alle andre steder i den offentlige sektor - der er ikke råd - der er ikke råd.

Men der er altid råd til at forgylde toplaget.

Men så længe vi ikke laver om på det, må vi få det bedste ud af den ramme og den afmålte tid vi har, for vi skaber ingen samfundsforbedringer gennem dårligere skole eller uddannelse.

Helt generelt skal vi væk fra den ensidige skole -

hvor den endnu findes -

til fordel for mangfoldigheden af håndværk, maling, musik, bevægelse, fortælling, iagttagelse, tale, også det mundtlige sprog er forsømt, læsning og skrivning. Ja skrivning. Splinternye forskningsresultater dokumenterer, at håndskrift er stærkt fremmende for børnenes læring. Helt op til 12-års alderen, kunne børn finde på flere ord inden for et givet tidsrum, hvis de måtte skrive dem i hånden, end hvis det skete på en computer. De fik flere ideer, når de skulle lege med ordene. Ifølge forskerne gælder det også i nogen grad op på universitetsniveau: En blyantsnote gør det lettere at huske, hvad der blev sagt eller vist, end hvis den samme viden blev registreret med computer.

Finmotorik - mine damer og herrer er meget vigtig. Derfor skal vi arbejde for at få håndarbejde ned i de helt små klasser!

Vi skal være på vagt overfor computermisbruget. Det er skadeligt, jo mindre børnene er.

For et par år siden gik en dansk professor i brechen for computerbrug fra vuggestuealderen. Det skulle gøre dem bedre til vidensdeling. Internationalt havde forskere påvist, at tidlig computerbrug er skadelig for børnenes udvikling. Men dem ønskede den pågældende professor ikke at dele viden med. Hun var nok selv kommet for sent i gang med computerbrug.

I sin ensidighed kan fokuseringen på computerbruget give mindelser om den sorte skole. Den vinder nyt terræn i disse år. Tests og prøver helt ned i 0.klasse spreder skræk og rædsel. Børn går i baglås og bliver dybt ulykkelige, især når resultaterne sammenlignes. Det er samme sorte kultur, som da jeg i 1957 var til optagelsesprøve til Sorø Akademi Skole. Som afslutning på festen skulle de små poder, typisk ledsaget af en moder, møde frem på Stengangen, hvor rektor i alfabetisk rækkefølge oplæste navnene på de optagne. Når et barnet med efternavnet Christensen ikke havde hørt sit navn nævnt og rektor var nået til Davidsen, vidste det sig dumpet.

Og børnenes tiltagende gråd løftede sig mod himlen.

NFS Grundtvig ville omdanne Sorø Akademi til højskole. Han ville forvandle én af den sorte skoles bastioner til sæde for sin frie pædagogik. Når han iagttager følgerne af kvasigrundtvigianeren Bertel Haarders indflydelse på den danske skole, græmmes han.

I den sorte skole vægter man tingene omvendt med børnenes læringsbehov, natur og alderstrin.

Det betød måske ikke helt så meget før i tiden, fordi ensidigheden hørte skolen til. Uden for skolen havde børnene et frirum, hvori de erhvervede en række færdigheder, som der ikke rigtig er plads til mere. Griber klatrebarnet ud efter det høje træ, vil en ansvarlig voksen spærre det vejen.

Nu er det blevet rigtig slemt med iPads til vuggestuebørn og kemikaliefyldt discount Food til mange børn.

Hyperaktive, urolige børn er resultatet. Og politikerne er i lommen på interesser, som de skulle give mindre plads. Og forældrene er hunderædde for at blive koblet af udviklingen – eller afviklingen.

Diagnoser og medikamenter til børn er ikke vejen frem.

Allerede for mange år siden gyste jeg ved ordet ”klinikken”.

Kliniklærerne var dog ikke i hvide kitler. Men det var en efterspurgt tjans at læsetræne med et par børn, at give dem mere af det, der havde givet dem nederlag.

Langsomt, langsomt erkender man, at de skal få tillid til egen kunnen gennem alsidighed: håndværk, maling, modellering, musik, bevægelse, teater. Her har vi de rette redskaber.

Heldigvis er vi vist nok kommet væk fra snakken om ansvar for egen læring. Den var nyere tids værste sovepude fra forskningslaboratorierne.

Men trenden er desværre ikke helt udgået, men overlever som ”copy paste”, f.eks. i historietimerne.

Det handler om – helt grundlæggende og generelt – at aktivere børnene - på en meningsfuld og alderssvarende måde.

Så kan vi håbe på dannelse.

Men det er i sidste øjeblik.

Får de kommercielle kræfter fortsat frit løb til at berøve børnene deres barndom og skabe rodløse og usikre unge gennem mediernes og reklamernes upåagtede pædofilisering - 7-årige skal være teenagere - vil dårsken tage helt over.

Dertil kommer, at konkurrencekræfterne skal ayes. Jeg ved selvfølgelig godt, at karakterhysteriet også fyldte godt i vor skoletid, men skal dannelsesprojektet almengøres, skal konkurrencen med "klassens bedste" afløses af, at eleven konkurrerer med sig selv i **mange** discipliner. Derved bliver der gode muligheder for, at alle kan vise deres styrkesider.

Eleverne vil naturligvis også måle sig med hinanden – det skal ikke gøres til et problem.

Problemet er, at måleriet tager overhånd og fører til en skolepolitik, der er styret af Pisa-undersøgelser, hvis statistiske lemfældighed for længst er påvist.

Det er ikke nok, at vi har de politikere vi fortjener.

Der var var engang, hvor i hvert fald nogle politikere så det som deres opgave at gå foran, at vise vej. Men det løb er kørt.

Besindelsen må komme nedefra.

Gør den ikke det, kan vi udbringe et
DÅRSKABEN LEVE!

Eller i trods råbe
LEVE DANNESEN!

Håbet har vi da lov at ha'.